

فصل ٥

معدن

۵- معدن

مقدمه:

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیت‌های مربوط به معدن از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد. این آمارها هر سال همزمان با انتشار نشریه آمار فعالیت‌های صنعتی، ضمیمه نشریه مزبور به چاپ رسیده است. از سال ۱۳۳۹ با افزایش حجم آمارهای تهیه‌شده در زمینه فعالیت‌های مربوط به معدن آمارهای مزبور در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان آمار فعالیت‌های معدنی ایران منتشر گردید. اولین سرشماری از معدن در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. طی سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۳ دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از اطلاعات دفاتر مناطق کشور، هر ساله آماری از فعالیت‌های معدن کشور جمع‌آوری و منتشر کرد. در سال ۱۳۵۳ اولین سرشماری از معدن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷ مرکز آمار ایران به‌طور سالانه بخشی از معدن کشور را تحت عنوان معدن منتخب مورد آمارگیری قرارداد و نتایج حاصل را در نشریات جداگانه منتشر نمود.

از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳ به دلیل عدم اجرای طرح‌های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیت‌های اقتصادی دچار خلأ آماری شد. در سال‌های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ مرکز آمار ایران به آمارگیری از معدن تحت پوشش مدیریت بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶ با توجه به نیاز روزافزون کشور به آمار جامع از بخش معدن، سومین سرشماری از معدن کشور را به مرحله اجرا درآورد. از سال ۱۳۶۷ به بعد به‌استثنای سال‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۳ آمارگیری از معدن کشور به‌طور سالانه انجام گرفته است. در این فصل برای طبقه‌بندی فعالیت‌های بخش معدن، از ویرایش سوم طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی (I.S.I.C) استفاده شده است و اطلاعات مربوط به نتایج آمارگیری از معدن فعال استان ارائه شده است.

تعاریف و مفاهیم بکار رفته در این فصل به شرح زیر است:

معدن: عبارت است از مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره‌برداری از آن اقتصادی است) و ماشین‌آلات و تسهیلاتی که به‌منظور اکتشاف و تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی از کانسار ایجاد شده است.

معدن در حال بهره‌برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره‌برداری از وزارت صنایع و معادن (برای معدن غیر از شن و ماسه) یا شهرداری‌ها یا فرمانداری‌ها (برای معدن شن و ماسه) است و در سال آمارگیری حداقل مدت ۳۰ روز به‌صورت پیوسته یا ناپیوسته، مجموعه‌ای از عملیات استخراج (در پاره‌ای از موارد همراه با کانه‌آرایی)، برای به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام می‌شود.

۵ - معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود .

مدیریت عمومی : مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک ها و شهرداری ها اعمال می شود .

شاغلان : تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند . شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان تفکیک می شوند .

شاغلان ماهر خط تولید : کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند ، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند مانند مهندسان، تکنسین های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان .

شاغلان ساده خط تولید : کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب تجربه ندارد مانند کارگران ساده ، باربران و بارگیران .

سایر شاغلان : کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کارهای اداری ، مالی و خدماتی اشتغال دارند و عموماً کارمند نامیده می شوند .

گزیده اطلاعات

بر اساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال استان همدان، در سال ۱۳۹۱ تعداد ۱۳۶ معدن در حال بهره برداری در استان وجود داشته است. نتایج به دست آمده نشان می دهد، در مجموع ۸۰۲ نفر در این معادن به کار اشتغال داشته اند که تعداد شاغلان نسبت به سال ۱۳۹۰، ۲۶/۴ درصد کاهش یافته است. در همین سال ارزش تولیدات معادن بالغ بر ۳۷۱۵۸۷ میلیون ریال بوده که در بین فعالیت های مختلف معادن سنگ سرب و روی با حدود ۱۲۵ و معادن سنگ آهک با بیش از ۱۲۰ میلیارد ریال بالاترین ارزش تولیدات سالانه را داشته اند. ارزش افزوده حاصل از فعالیت معادن در حال بهره برداری استان در سال ۱۳۹۱ حدود ۲۵۰ میلیارد ریال بوده است که معادن سنگ آهک با حدود ۸۶ میلیارد ریال و معادن سنگ سرب و روی با حدود ۶۴ میلیارد ریال دارای بالاترین میزان ارزش افزوده بوده اند. در سال ۱۳۹۱ از مجموع ۵۶ میلیارد ریال سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری ۷۴/۸ درصد مربوط به ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری بوده است

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲ _____ ۵ - معدن

۱- ۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

سال و فعالیت	تعداد معادن			تعداد کل شاغلان (نفر)	جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (میلیون ریال)
	جمع	مدیریت عمومی	مدیریت خصوصی		
.....۱۳۷۵	۱۴۲	۳۹	۱۰۳	۶۵۳	۳۷۷۲
.....۱۳۸۰	۱۵۶	۵	۱۵۱	۹۴۰	۸۵۴۱
.....۱۳۸۵	۱۲۵	۹	۱۱۶	۱۰۶۸	۳۳۹۳۲
.....۱۳۸۷	۱۲۲	۳	۱۱۹	۹۱۱	۳۱۸۷۵
.....۱۳۸۸	۱۴۴	۳	۱۴۱	۹۹۷	۳۷۸۰۸
.....۱۳۸۹	۱۷۴	۴	۱۷۰	۱۲۱۷	۵۱۰۲۷
.....۱۳۹۰	۱۶۴	۹	۱۵۵	۱۰۹۰	۵۶۶۰۵
.....۱۳۹۱	۱۳۶	۰	۱۳۶	۸۰۲	۵۴۰۱۹
.....استخراج سنگ آهن	۱	۰	۱	۶۹	۱۰۵۲۶
.....استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...	۱	۰	۱	۱۱۲	۱۶۵۹۱
.....سنگ سرب و روی	۱	۰	۱	۱۱۲	۱۶۵۹۱
.....استخراج سنگ و شن و ماسه	۱۰۷	۰	۱۰۷	۵۱۵	۲۳۹۲۸
.....شن و ماسه	۹	۰	۹	۳۳	۱۳۵۳
.....سنگهای تزئینی	۱۸	۰	۱۸	۱۲۴	۵۹۷۱
.....سنگ لاشه	۱۹	۰	۱۹	۶۶	۱۶۹۲
.....سنگ آهک	۵۳	۰	۵۳	۲۵۷	۱۳۳۱۳
.....کائولن، خاک نسوز	۰	۰	۰	۰	۰
.....دولومیت	۶	۰	۶	۲۹	۱۲۹۰
.....سنگ بنتونیت و گل سرشوی	۱	۰	۱	۲	۶۹
.....باریت	۱	۰	۱	۴	۲۴۰
.....استخراج سایر مواد معدنی	۲۷	۰	۲۷	۱۰۵	۲۹۷۵
.....سیلیس	۱۴	۰	۱۴	۵۸	۱۰۳۱
.....پوکه معدنی	۴	۰	۴	۱۴	۶۲۰
.....فلدسپات	۷	۰	۷	۲۷	۹۹۵
.....میکا	۱	۰	۱	۴	۱۸۴
.....منیزیت	۱	۰	۱	۲	۱۴۵

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵- معدن سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۲-۵- تعداد شاغلان معادن در حال بهره‌برداری بر حسب مهارت و فعالیت

سال و فعالیت	جمع	کارکنان خط تولید		سایر کارکنان (اداری، مالی، خدماتی)
		ماهر	غیرماهر	
۱۳۷۵.....	۶۵۳	۲۵۴	۲۴۴	۱۵۵
۱۳۸۰.....	۹۴۰	۴۵۱	۳۴۹	۱۴۰
۱۳۸۵.....	۱۰۶۸	۳۸۷	۴۴۷	۲۳۵
۱۳۸۷.....	۹۱۱	۲۹۶	۳۸۳	۲۳۲
۱۳۸۸ ^(۱)	۸۴۲	۳۳۶	۳۳۵	۱۷۱
۱۳۸۹ ^(۱)	۱۰۸۷	۵۰۷	۴۲۷	۱۵۳
۱۳۹۰ ^(۱)	۱۰۹۰	۶۲۵	۲۲۳	۲۴۲
۱۳۹۱.....	۸۰۲	۴۰۰	۲۰۲	۲۰۰
استخراج سنگ آهن.....	۶۹	۳۹	۱۷	۱۳
استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...	۱۱۲	۵۹	۲۵	۲۸
سنگ سرب و روی.....	۱۱۲	۵۹	۲۵	۲۸
استخراج سنگ و شن و ماسه.....	۵۱۶	۲۵۳	۱۳۶	۱۲۷
شن و ماسه.....	۳۳	۱۱	۱۱	۱۱
سنگهای تزئینی.....	۱۲۴	۷۸	۲۴	۲۲
سنگ لاشه.....	۶۶	۳۰	۱۵	۲۱
سنگ آهک.....	۲۵۸	۱۱۸	۷۸	۶۲
کائولن، خاک نسوز.....	۰	۰	۰	۰
دولومیت.....	۲۹	۱۳	۸	۸
سنگ بتونیت و گل سرشوی..	۲	۱	۰	۱
باریت.....	۴	۲	۰	۲
استخراج سایر مواد معدنی.....	۱۰۵	۴۹	۲۴	۳۲
سیلیس.....	۵۸	۲۴	۱۵	۱۹
پوکه معدنی.....	۱۴	۹	۱	۴
فلدسپات.....	۲۷	۱۲	۷	۸
میکا.....	۴	۲	۱	۱
متیژیت.....	۲	۲	۰	۰

(۱) اطلاعات سالهای مورد اشاره شامل کارکنان بدون مزد و حقوق نمی باشد.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۵ - معدن

۳-۵ مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

ارزش (میلیون ریال)		مقدار (هزار تن)		فعالیت
۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۳۷۱۵۸۷	۳۲۳۰۶۹	۵۳۹۹	۳۹۴۹	جمع ^(۱)
۴۹۱۲۹	۱۳۶۳۸۲	۲۴۹	۱۷۴	استخراج سنگ آهن.....
۱۱۹۱۸۰	۰	۲۷۷	۰	استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی
۱۱۹۱۸۰	۰	۲۷۷	۰	سنگ سرب و روی.....
۱۷۵۹۵۸	۱۵۵۸۷۴	۴۶۱۲	۳۵۰۸	استخراج سنگ و شن و ماسه.....
۹۲۲۹	۹۲۵۶	۳۹۶	۳۵۷	شن و ماسه.....
۳۵۹۱۶	۴۲۵۴۵	۸۰	۱۰۹	سنگهای تزئینی.....
۵۱۰۷	۷۶۸۰	۱۲۸	۲۱۱	سنگ لاشه.....
۱۱۷۳۵۹	۹۰۴۴۲	۳۸۶۲	۲۶۶۷	سنگ آهک.....
۰	۰	۰	۰	کائولن، خاک نسوز.....
۶۰۳۶	۴۰۷۵	۶۷	۹۱	دولومیت.....
۵۱۱	۵۵۱	۷	۱۰	بنتونیت.....
۱۸۰۰	۱۳۲۵	۷۲	۶۳	باریت، خاک سرخ و زرد.....
۲۷۳۲۱	۳۰۸۱۴	۲۶۰	۲۶۸	استخراج مواد معدنی.....
۶۸۰۴	۸۸۷۴	۲۲	۳۳	سیلیس.....
۳۸۱۰	۴۷۸۷	۹۷	۱۱۰	پوکه معدنی.....
۱۳۸۴۳	۱۴۶۰۳	۱۱۹	۱۱۸	فلدسپات.....
۲۴۰۰	۱۶۵۰	۱۶	۵	میکا.....
۳۹۴	۰	۶	۰	منیزیت.....
۰	۹۰۰	۰	۲	سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

(۱) اختلاف سرجمع و اجزاء به جهت گرد شدن ارقام است.

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۴- ۵- ارزش افزوده، ارزش پرداختیها و دریافتیهای معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت

(میلیون ریال)

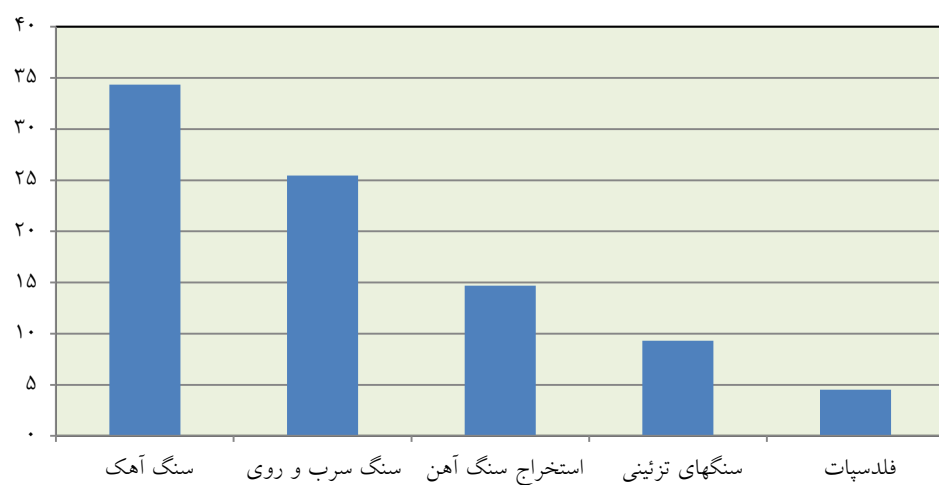
دریافتیها (ستانده‌ها)	پرداختیها (داده‌ها)	ارزش افزوده	سال و فعالیت
۵۹۲۲۲	۱۴۳۱۲	۴۴۹۱۰	 ۱۳۸۰
۲۳۶۵۱۷	۹۲۹۶۸	۱۴۳۵۴۹	 ۱۳۸۵
۲۱۳۴۴۷	۷۴۰۳۰	۱۳۹۴۱۷	 ۱۳۸۷
۲۵۳۶۵۱	۸۶۶۷۶	۱۶۶۹۷۵	 ۱۳۸۸
۳۲۹۶۷۷	۹۲۱۷۸	۲۳۷۴۹۹	 ۱۳۸۹
۳۳۷۵۷۱	۱۰۵۰۱۶	۲۳۲۵۵۵	 ۱۳۹۰
۳۸۷۶۲۲	۱۳۶۹۱۸	۲۵۰۷۰۴	 ۱۳۹۱
۵۱۲۵۷	۱۴۴۶۲	۳۶۷۹۵	 استخراج سنگ آهن
۱۲۵۴۴۷	۶۱۶۰۸	۶۳۸۳۹	 استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...
۱۲۵۴۴۷	۶۱۶۰۸	۶۳۸۳۹	 سنگ سرب و روی.....
۱۸۲۹۸۰	۵۴۸۳۷	۱۲۸۱۴۳	 استخراج سنگ و شن و ماسه.....
۹۴۸۹	۱۹۴۱	۷۵۴۸	 شن و ماسه
۳۷۳۵۸	۱۴۰۳۲	۲۳۳۲۶	 سنگهای تزئینی
۶۸۴۸	۱۶۶۰	۵۱۸۸	 سنگ لاشه
۱۲۰۷۶۱	۳۴۷۰۴	۸۶۰۵۷	 سنگ آهک
۰	۰	۰	 کائولن، خاک نسوز.....
۶۱۶۰	۱۸۹۰	۴۲۷۰	 دولومیت
۵۱۸	۲۸	۴۹۰	 سنگ بتونیت و گل سرشوی..
۱۸۴۶	۵۸۲	۱۲۶۴	 باریت.....
۲۷۹۳۸	۶۰۱۱	۲۱۹۲۷	 استخراج سایر مواد معدنی.....
۶۹۹۱	۱۰۲۲	۵۹۶۹	 سیلیس
۴۰۴۸	۱۹۰۹	۲۱۳۹	 پوکه معدنی
۱۴۰۶۱	۲۷۰۲	۱۱۳۵۹	 فلدسپات
۲۴۲۷	۲۱۶	۲۲۱۱	 میکا
۴۱۱	۱۶۲	۲۴۹	 منیزیت.....

مأخذ- مرکز آمار ایران.

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲ ————— ۵ - معدن

۱- ۵ - نسبت ارزش افزوده برخی از معادن به کل معادن در حال بهره‌برداری

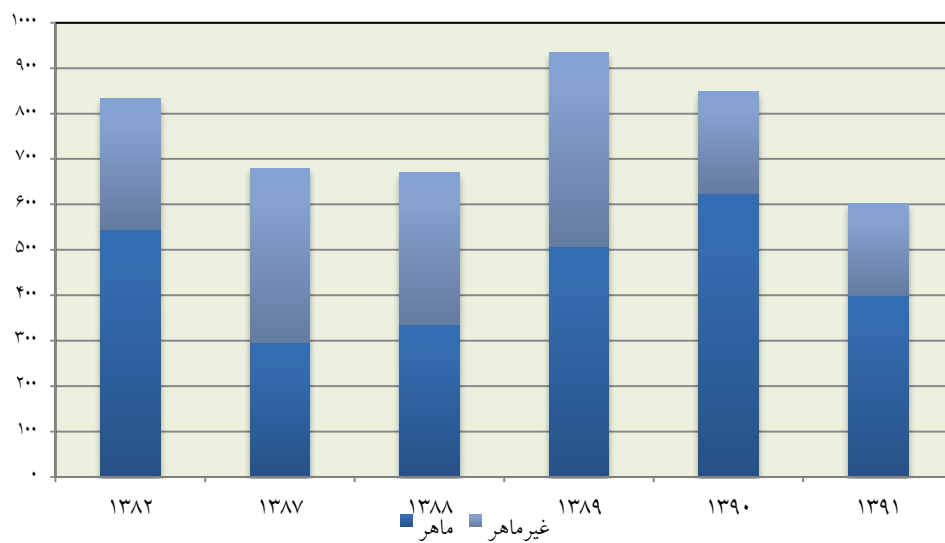
(درصد)

منبع: جدول ۴-۵

۲- ۵ - تعداد کارکنان خط تولید معادن در حال بهره‌برداری استان

(نفر)

منبع: جدول ۲-۵

۵ - معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۵-۵- سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای) معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای (میلیون ریال)

شهرستان و فعالیت	جمع	ماشین‌آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه
..... ۱۳۸۰	۷۶۶۲	۶۹۰۰	۱۸۳
..... ۱۳۸۵	۴۷۹۱۲	۴۰۹۸۷	۲۸۳۶
..... ۱۳۸۷	۵۸۲۵۹	۵۳۲۶۰	۱۸۲۶
..... ۱۳۸۸	۳۷۲۹۸	۳۲۷۰۲	۱۹۷۵
..... ۱۳۸۹	۴۹۰۹۹	۳۷۸۴۸	۲۸۹۵
..... ۱۳۹۰	۴۸۹۴۳	۳۱۰۳۶	۴۹۷۴
..... ۱۳۹۱	۵۶۵۹۳	۴۲۳۳۶	۱۲۱۴
استخراج سنگ آهن	۲۲۱۵۶	۱۳۰۶۱	۲۸۳
استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...	۲۶۹۳۶	۲۴۳۰۳	۳۵۴
سنگ سرب و روی.....	۲۶۹۳۶	۲۴۳۰۳	۳۵۴
استخراج سنگ و شن و ماسه.....	۵۴۶۸	۳۱۳۰	۵۴۱
شن و ماسه	۲۷۸	۱۵۶	۱۰۰
سنگهای تزئینی	۳۳۷۴	۲۰۹۵	۵۸۹
سنگ لاشه	۷۰۲	۲۴۶	-۲۱۰
سنگ آهک	۳۰۱۲	۲۶۰۸	۵۰
کائولن، خاک نسوز.....	۰	۰	۰
دولومیت	-۲۰۹۱	-۲۱۱۹	۶
سنگ بتونیت و گل سرشوی..	۴۳	۰	۰
باریت.....	۱۵۰	۱۴۴	۶
استخراج سایر مواد معدنی.....	۲۰۳۳	۱۸۴۲	۳۵
سیلیس	۲۳۸	۲۳۸	۰
پوکه معدنی	۳۵۹	۱۹۲	۳۳
فلدسپات	۲۳۶	۲۱۲	۲
میکا	۱۲۰۰	۱۲۰۰	۰
منیزیت.....	۰	۰	۰

سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۵ - معدن

۵-۵- سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای) معادن در حال بهره‌برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه‌ای (دنباله)
(میلیون ریال)

شهرستان و فعالیت	ساختمان و تاسیسات (بدون زمین)	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
۱۳۸۰.....	۲۰۶	۳۱۹	۵۳	۰
۱۳۸۵.....	۱۶۳۳	۴۴۱	۱۲۵	۱۸۸۹
۱۳۸۷.....	۱۵۵۶	۱۳۲۸	۲۶۰	۳۰
۱۳۸۸.....	۱۰۳۷	۹۹۷	۵۴۱	۴۷
۱۳۸۹.....	۵۹۶۱	۱۴۵۱	۸۹۹	۴۶
۱۳۹۰.....	۱۱۸۷۲	۱۰۶۷	۱۰۹	-۱۱۵
۱۳۹۱.....	۴۲۶۴	۷۷۳۴	۳۹۶	۶۵۰
استخراج سنگ آهن.....	۱۸۰۹	۶۹۹۶	۰	۷
استخراج سنگهای فلزی غیر آهنی...	۲۲۷۹	۰	۰	۰
سنگ سرب و روی.....	۲۲۷۹	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه.....	۱۳۷	۶۲۱	۳۹۶	۶۴۳
شن و ماسه.....	۰	۲۲	۰	۰
سنگهای تزئینی.....	۳۷	۲۵۷	۳۹۶	۰
سنگ لاشه.....	۰	۲۴	۰	۶۴۲
سنگ آهک.....	۱۰۰	۲۵۳	۰	۱
کائولن، خاک نسوز.....	۰	۰	۰	۰
دولومیت.....	۰	۲۲	۰	۰
سنگ بتونیت و گل سرشوی..	۰	۴۳	۰	۰
باریت.....	۰	۰	۰	۰
استخراج سایر مواد معدنی.....	۳۹	۱۱۷	۰	۰
سیلیس.....	۰	۰	۰	۰
پوکه معدنی.....	۳۹	۹۵	۰	۰
فلدسپات.....	۰	۲۲	۰	۰
میکا.....	۰	۰	۰	۰
منیزیت.....	۰	۰	۰	۰

مأخذ- مرکز آمار ایران.

۵- معدن _____ سالنامه آماری استان همدان - ۱۳۹۲

۶- ۵- مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی فعال

شرح	تعداد	عضو	شاغلان	سرمایه (هزار ریال)
..... ۱۳۸۰	۹	۸۸	۱۱۱	۴۹۷۵۰۰
..... ۱۳۸۵	۱۰	۱۲۳	۱۳۸	۶۷۴۷۵۰
..... ۱۳۸۸	۱۰	۱۲۹	۱۴۴	۶۸۴۲۰۰
..... ۱۳۸۹	۹	۷۶	۱۰۵	۲۲۲۷۷۵۰
..... ۱۳۹۰	۱۸	۱۳۱	۲۳۱	۲۳۱۱۲۵۰
..... ۱۳۹۱	۶	۴۲	۴۹	۱۹۸۴۷۵۰
..... ۱۳۹۲	۵	۴۳	۴۲	۱۹۸۴۰۵۰
..... اسدآباد	۰	۰	۰	۰
..... بهار	۱	۷	۱۴	۳۲۵۵۰
..... تویسرکان	۰	۰	۰	۰
..... رزن	۰	۰	۰	۰
..... فامنین	۰	۰	۰	۰
..... کیودرآهنگ	۱	۷	۷	۱۰۵۰۰
..... ملایر	۰	۰	۰	۰
..... نهاوند	۱	۷	۷	۱۰۵۰۰
..... همدان	۲	۲۲	۱۴	۱۹۳۰۵۰۰

مأخذ- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان.